

FRİZBİ: TURTA TABAĞINDAN EN ÇOK SATAN OYUNCAĞA

Frizbi adlı oyuncağın tenekeden yapılmış olan atası, 1938’de tesadüfen ortaya çıktı. Frizbi 1950’lerden itibaren hızla yayıldı. Frizbinin ortaya çıkışı, sermayesi olmayan girişimciler için örnek oluşturdu. Frizbi kelimesi, 1871’de ABD’nin Connecticut eyaletinde Frisbie Pie Company adıyla açılan turta ve kurabiye imalatçısının adından geliyor. Şirket; turtaları teneke tabağıyla birlikte, kurabiyeleri ise daire şeklindeki teneke kutularda satıyordu. Yale Üniversitesi öğrencileri de bu turta ve kurabiyelerden satın alırdı. Öğrenciler, turtanın teneke tabaklarını ve kurabiye kutularının kapaklarını birbirlerine fırlatarak oyun oynardı. Modern frizbiyi, California’lı Fred Morrison icat etti. Morrison ve eşi 1938’de, daire şeklindeki bir kurabiye kutusunun kapağını birbirlerine atarak plajda eğleniyordu. Onları seyreden biri; kutu kapağını 25 cent verip satın alınca Morrison, bunu ticarileştirmeye karar verdi. Morrison, tenekeden yapılan turta tabaklarının kutu kapağından daha güzel uçtuğunu biliyordu. Turta tabaklarını 5 cent verip satın alarak 25 cent karşılığında plajda satan Morrison, İkinci Dünya Savaşı başlayınca askere gitti. Savaştan dönüp bir süre marangozluk yaptıktan sonra teneke tabak konusuna yoğunlaştı.

**Frizbi adlı oyuncağın atası olan
Frisbie's Pies marka turtanın teneke tabağı**

ABD Başkanı Gerald Ford'un, 1976 yılı seçim kampanyasında dağıttığı frizbi

Plastik frizbinin icadı

Morrison, turta tabağına benzeyen ama daha güzel uçan bir oyuncak geliştirmek için çalışmaya başladı. Dengesini artırmak amacıyla, tabağın dış kenarına çelik tel lehimledi ama yararı olmadı. Plastik malzemelerin gelişmekte olduğu 1946'da Morrison, Whirlo-Way adını verdiği frizbiyi plastikten yaptı. İki yıl sonra bir ortak buldu ve uzay filmlerinin etkisiyle frizbiyi, Uçan Daire adıyla pazarladı. Ortağından ayrılan Morrison 1955'te, frizbiye modern formunu verdi ve Plüton gezegeninden esinlenerek frizbiyi Pluto Tabak adıyla pazarladı. Kaliteli plastikten yapılan Pluto Tabak, denge açısından mükemmeldi ve çok uzağa atılabiliyordu. O yıllarda, iki girişimci tarafından evlerinin garajında Wham-O adlı bir oyuncak şirketi kurulmuştu. İlginç oyuncaklar üretip pazarlayan bu şirket, 1957'de Morrison'dan frizbinin patentini 2 milyon dolara satın aldı. Frizbi satışları düşük kalınca şirketin kurucularından R. Knerr, öğrencilerin ilgisini çekmek için üniversiteleri ziyaret etti. Harvard'ın öğrencileri, yıllardır birbirlerine turta tabağı fırlattıklarını ve tabağı atarken "Frizbi" diye bağırdıklarını söylediler. Knerr, frizbi kelimesinin turta üreticisinin adından geldiğini öğrenince bu adı kullanmaya karar verdi. Ancak Knerr, duyduğu kelimenin yazılışını bilmediği için oyuncuğa "Frisbee" adını verdi. Turta firmasının adı "Frisbie" olduğu halde telaffuzları benzeştiği için oyuncuğun İngilizce adı Frisbee olarak kaldı. Frizbi kısa sürede tüm dünyaya yayıldı ve 1977'de, en çok satılan oyuncaklar arasına girdi. Frizbi satışı, günümüzde 300 milyon adedi aşmış durumda. ABD'de 1976 yılında; başkanlık

seçimine katılan Gerald Ford'un kampanyasında, üzerinde onun adı yazılı olan frizbiler dağıtılmıştı. Frizbi kullanılarak; Frisbee Ultimate ve Disc Golf adlı oyunlar oynanıyor ve takım karşılaşmaları yapılıyor. Bu sporlar için kurulan federasyonlar dünya şampiyonaları düzenliyor.

Prof. Dr. Ural Akbulut
ODTÜ Kimya Bölümü